

Piata plăților

Rolul de overseer al băncii centrale

Ruxandra Avram

Directia Stabilitate Financiară

Banca Națională a României

București, 6 octombrie 2010

Cuvânt înainte

“Băncile centrale au avut dintotdeauna un interes direct în promovarea siguranței și eficienței sistemelor de plăți și sistemelor de decontare. Una dintre principalele responsabilități ale băncilor centrale este aceea de a fi apărătorul încrederii publicului în monedă, iar această încredere depinde, în mod esențial, de capacitatea agenților economici de a transfera fonduri și instrumente financiare, într-o manieră sigură și fără incidente, prin intermediul sistemelor de plăți și de decontare.” (T. Padoa Schioppa, 2005)

CUPRINS

1. Monitorizarea
2. Cadrul general al pieței plăților
3. Evoluții înregistrate pe piața plăților
4. Disciplina decontărilor
5. Concluzii

1. Monitorizarea
2. Cadrul general al pieței plăților
3. Evoluții înregistrate pe piața plăților
4. Disciplina decontărilor
5. Concluzii

1.1 Banca Națională a României monitorizează:

- Sistemele de plăți și sistemele de decontare a operațiunilor cu instrumente financiare și administratorii acestor sisteme
- Aranjamentele de plată, convențiile de plată, schemele de plată
- Emitenții de instrumente de plată (instituții de credit, instituții financiare nebancare, instituții emitente de monedă electronică și instituții de plată)
- Instrumentele de plată
- Furnizorii de servicii de infrastructură

1.2 Obiectivele principale ale Băncii Naționale a României în domeniul monitorizării sistemelor

- Menținerea stabilității financiare
- Asigurarea unui canal adecvat de transmitere a politicii monetare
- Asigurarea eficienței sistemelor de plăți
- Respectarea de către operatorii de sisteme de plăți a cadrului legal
- Menținerea încrederii publicului în sistemele de plăți, în instrumentele de plată și în moneda națională

1.3 Derularea monitorizării

- Obținerea de informații cu privire la arhitectura și funcționarea sistemelor de plăți și de decontare a operațiunilor cu instrumente financiare
- Evaluarea
- Inducerea de schimbări
 - ✓ Promovarea bunei funcționări a sistemelor
 - ✓ Protejarea sistemului financiar de posibilele efecte de contaminare care pot surveni în situația în care unul sau mai mulți participanți la aceste sisteme întâmpină dificultăți de lichiditate sau de credit
 - ✓ Promovarea eficienței și siguranței în funcționarea sistemelor

1. Monitorizarea
2. Cadrul general al pieței plăților
3. Evoluții înregistrate pe piața plăților
4. Disciplina decontărilor
5. Concluzii

2.1 Arhitectura pieței plăților

- Furnizori de servicii de plată:
 - instituții de credit
 - instituții financiare nebankare
 - instituții emitente de monedă electronică
 - instituții de plată
 - banca centrală

- Mecanisme și proceduri care asigură transferul de fonduri:
 - sisteme de plăți
 - aranjamente de plată: conturi de corespondent și convenții interbankare
 - scheme de plată: carduri, debitare directă, monedă electronică

- Instrumente de plată

- Consumatori de servicii de plată: agenți economici + persoane fizice + instituții + ...

2.2 Tipologia instrumentelor de plată

- instrumente de plată de tip transfer credit
 - ordin de plată (OP)
- instrumente de plată de tip debitare directă
- instrumente de plată de debit
 - cec
 - cambie
 - bilet la ordin
- instrumente de plată electronică
 - card
 - monedă electronică
 - Internet banking
 - phone banking
 - mobile banking
 - home banking

2.3 Coordonate ale politicii băncii centrale în domeniul plăților și instrumentelor de plată

- Menținerea încrederii publicului în moneda națională necesită existența unor instrumente de plată sigure și eficiente
- Eliminarea riscurilor de contrafacere a instrumentelor de plată și de fraudă prin intermediul acestora (instrumente de plată cu risc: carduri și instrumente de plată cu acces la distanță)
- Asigurarea finalizării decontării plăților în condiții optime impune existența unor măsuri și proceduri pe linia continuității activității (*business continuity*)

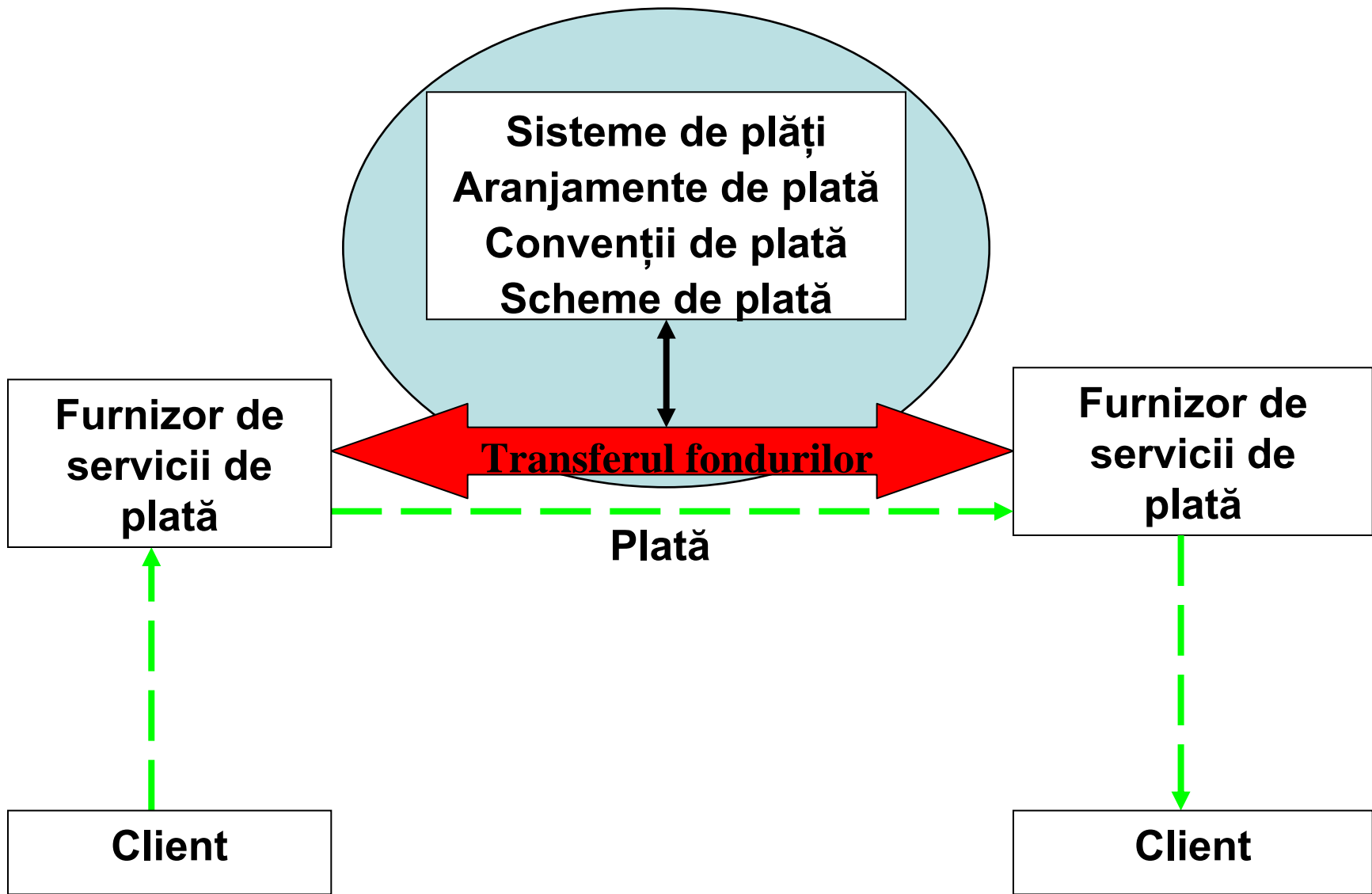
2.3 Coordonate ale politicii băncii centrale în domeniul plăților și instrumentelor de plată (cont.)

- Banca Națională a României facilitează competiția pe piață și nu impune utilizarea anumitor instrumente de plată
- Banca Națională a României solicită doar existența elementelor obligatorii pe care aceste instrumente trebuie să le conțină, precum și respectarea regulilor de procesare în sistemele de plăți autorizate
- În sfera de responsabilitate a Băncii Naționale a României nu intră relația bancă – client, în ceea ce privește decontarea plăților
- Banca Națională a României asigură, prin reglementările emise, finalizarea transferurilor de fonduri între prestatorii de servicii de plată

2.4 Definiții

Plată → descărcarea de obligații a unui plătitor față de un beneficiar

Instrument de plată → orice dispozitiv personalizat și/sau orice set de reguli și proceduri convenite între utilizatorul serviciilor de plată și prestatorul de servicii de plată, folosit de utilizatorul serviciilor de plată pentru a iniția un ordin de plată sau chiar între prestatorii de servicii de plată (conturi de corespondent, acreditive și altele)

2.5 Noi furnizori de servicii de plată – Instituția de plată vs. Instituția de credit

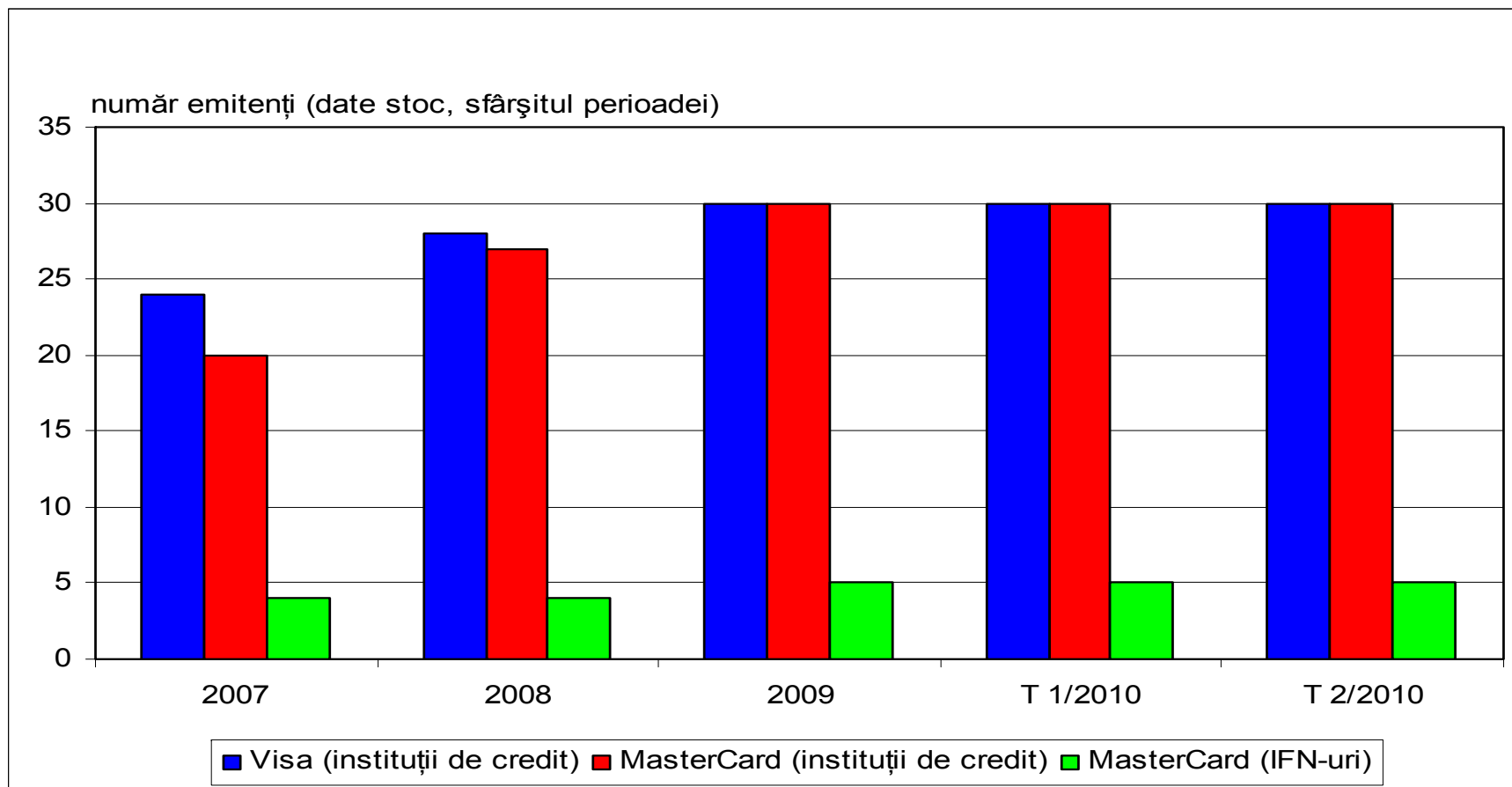
Clienți	Clienți
Cont de plată	Cont bancar
<p>Decontare plăți:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ în prezent prin intermediul instituțiilor de credit ▪ în viitor prin participare directă la SENT și posibil indirect la ReGIS 	<p>Decontare plăți:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ prin sisteme de plăți ▪ prin convenții interbancare ▪ prin aranjamente de tip correspondent bancar
Fonduri bănești destinate plăților în conturi separate de conturile pentru fonduri proprii (<i>ring fencing</i>)	Fonduri bănești destinate plăților în același cont cu fondurile proprii

2.5 Noi furnizori de servicii de plată – Instituția de plată vs. Instituția de credit (cont.)

Instrumente de plată identice cu cele utilizate de instituțiile de credit cu excepția celor prevăzute la art. 4, alin. 2 din OUG nr. 113/2009 (instrumente de plată de debit pe suport hârtie, vouchere pe suport hârtie, cecuri de călătorie pe suport hârtie, mandate poștale pe suport hârtie)	Instrumente de plată reglementate de Banca Națională a României
Nu beneficiază de facilități de lichiditate pe parcursul zilei sau de credit din partea Băncii Naționale a României	Beneficiază de facilități de lichiditate pe parcursul zilei sau de credit din partea Băncii Naționale a României
Clienții nu dețin neapărat conturi bancare	Clienții sunt titulari de conturi bancare

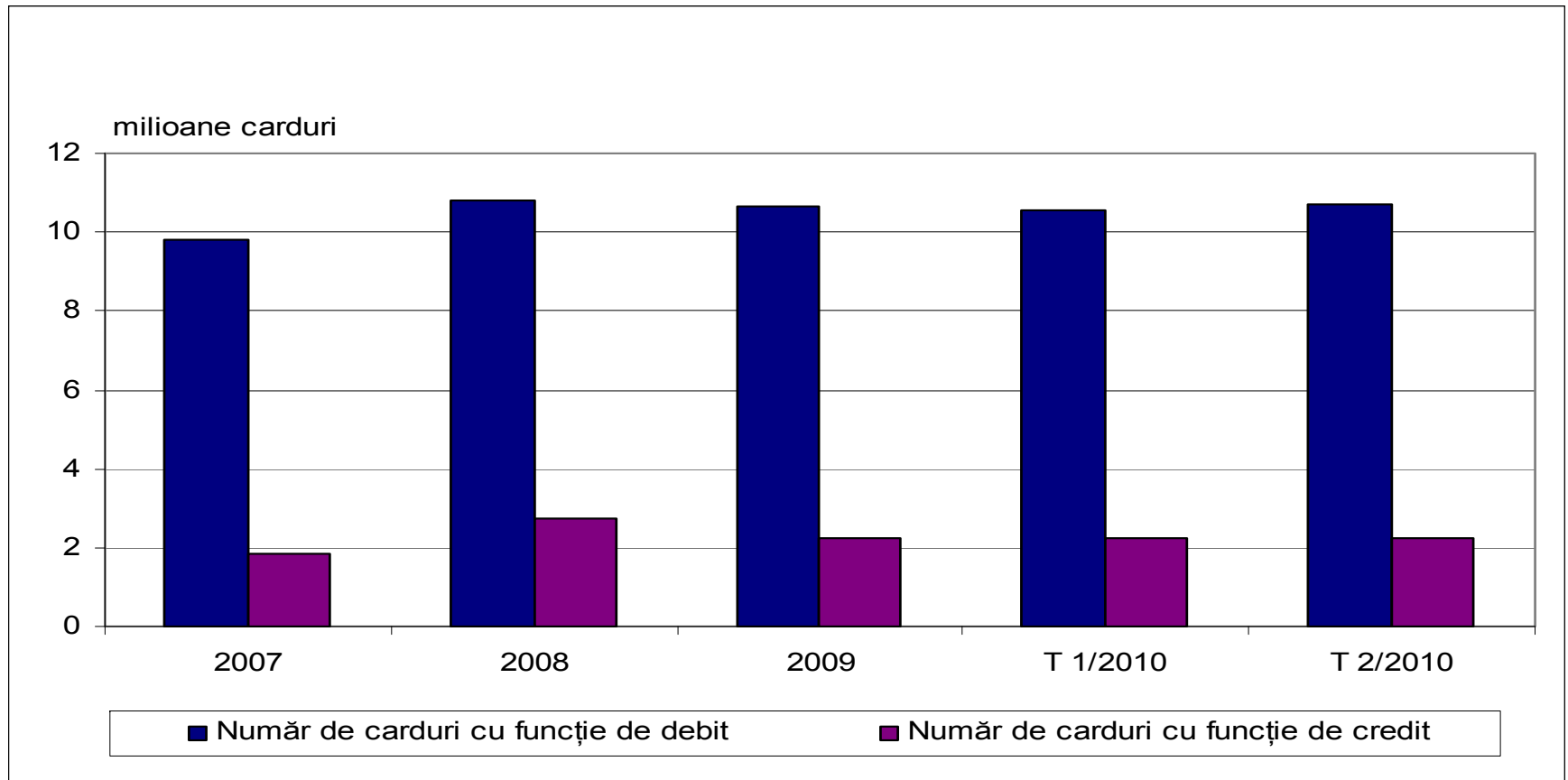
1. Monitorizarea
2. Cadrul general al pieței plăților
3. Evoluții înregistrate pe piața plăților
4. Disciplina decontărilor
5. Concluzii

3.1 Evoluția numărului și tipului emitenților de carduri sub însemnele Visa și MasterCard

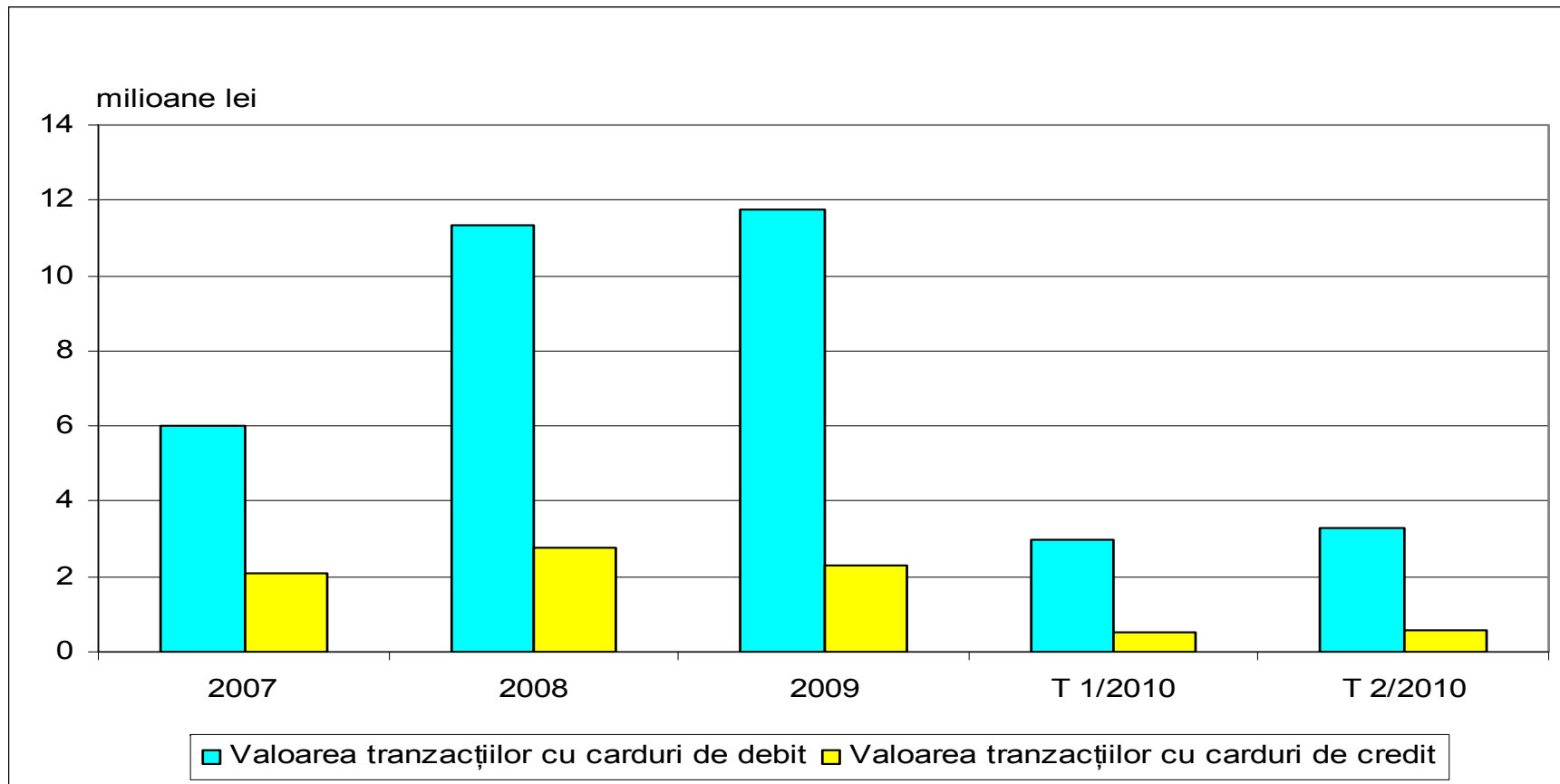
Sursa: BNR

3.2 Evoluția numărului de carduri de debit și de credit

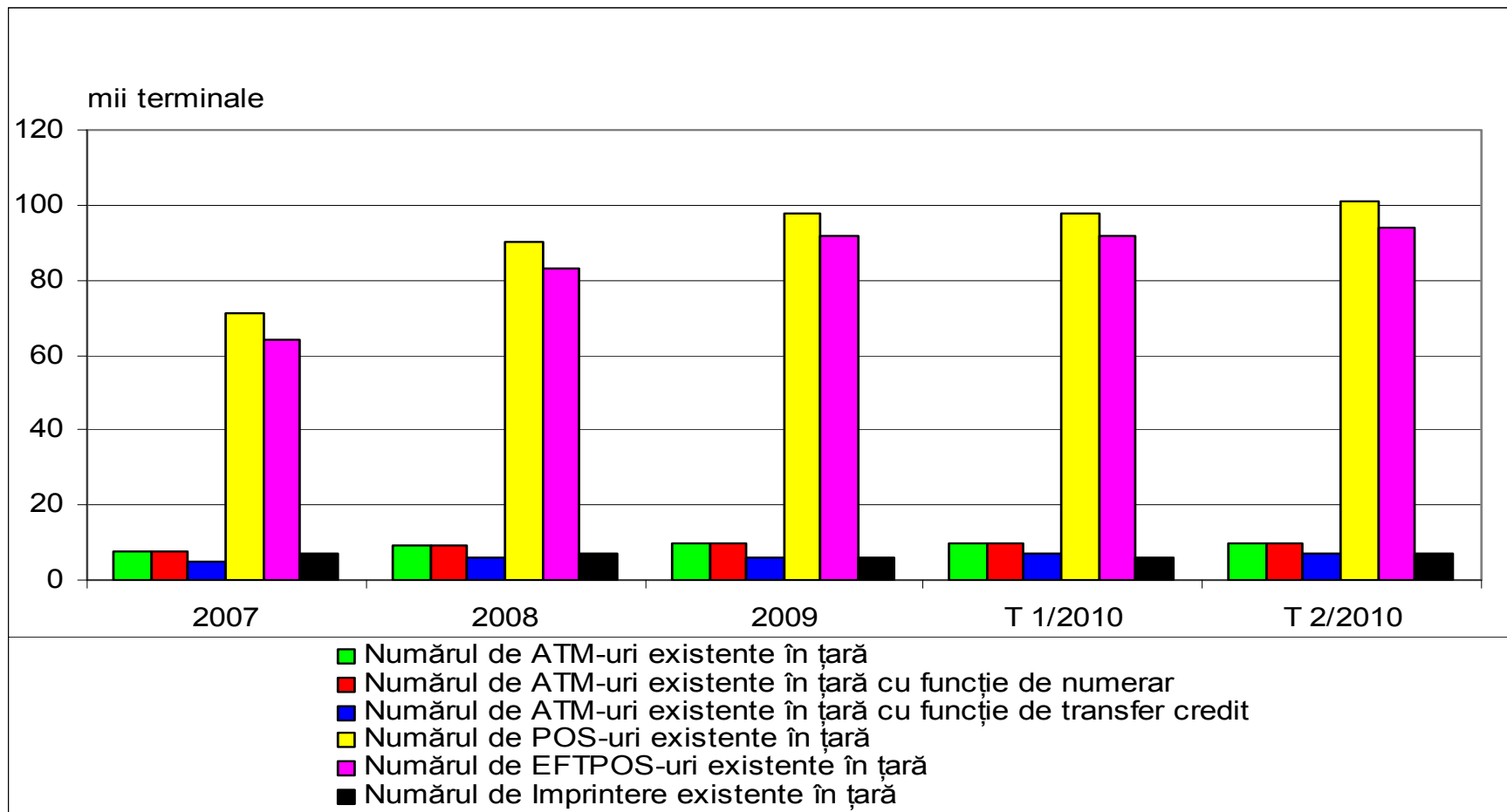
Sursa: BNR

3.3 Evoluția valorii tranzacțiilor cu carduri de debit și carduri de credit

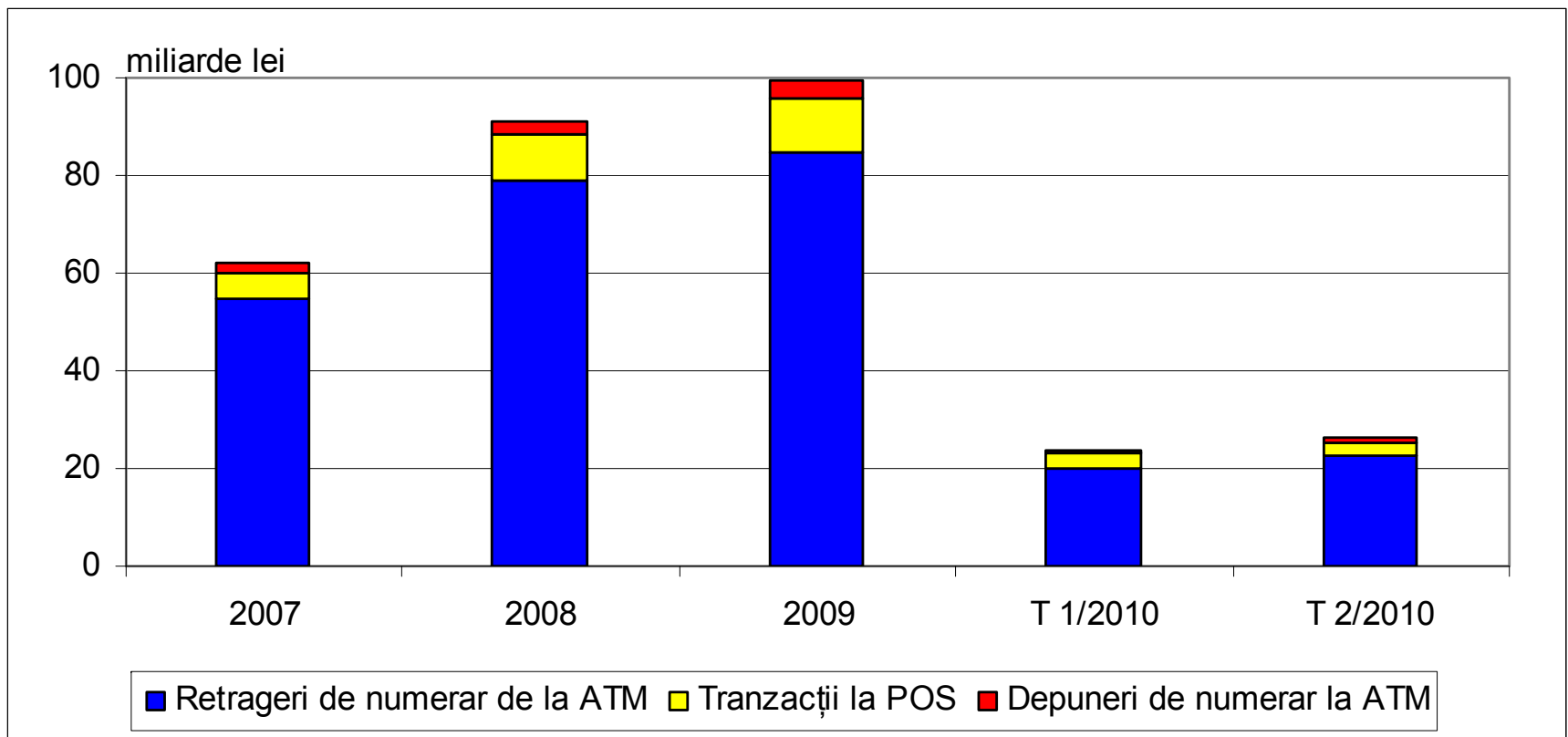
Sursa: BNR

3.4 Evoluția numărului de terminale

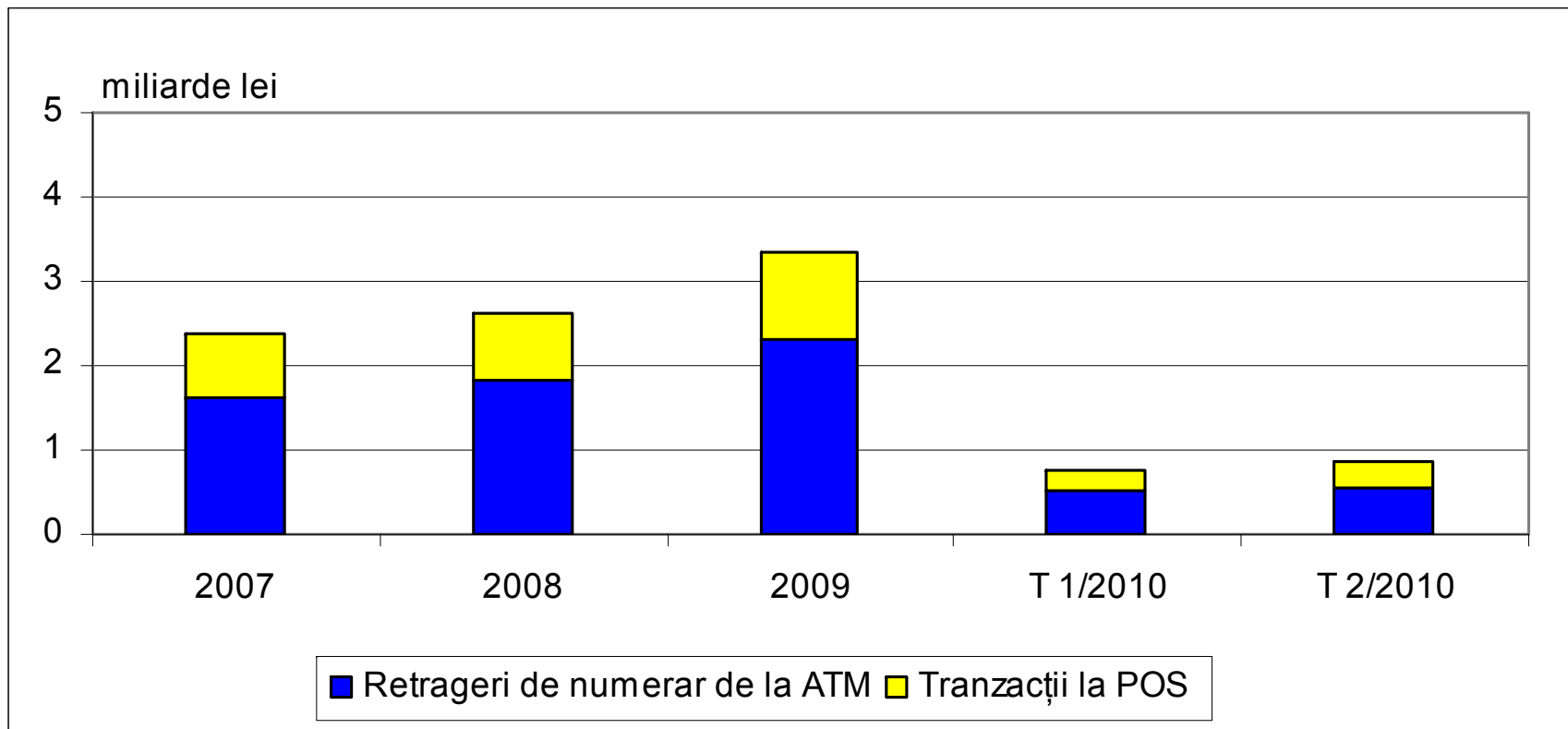
Sursa: BNR

3.5 Valoarea tranzacțiilor la terminalele din țară cu carduri emise în țară

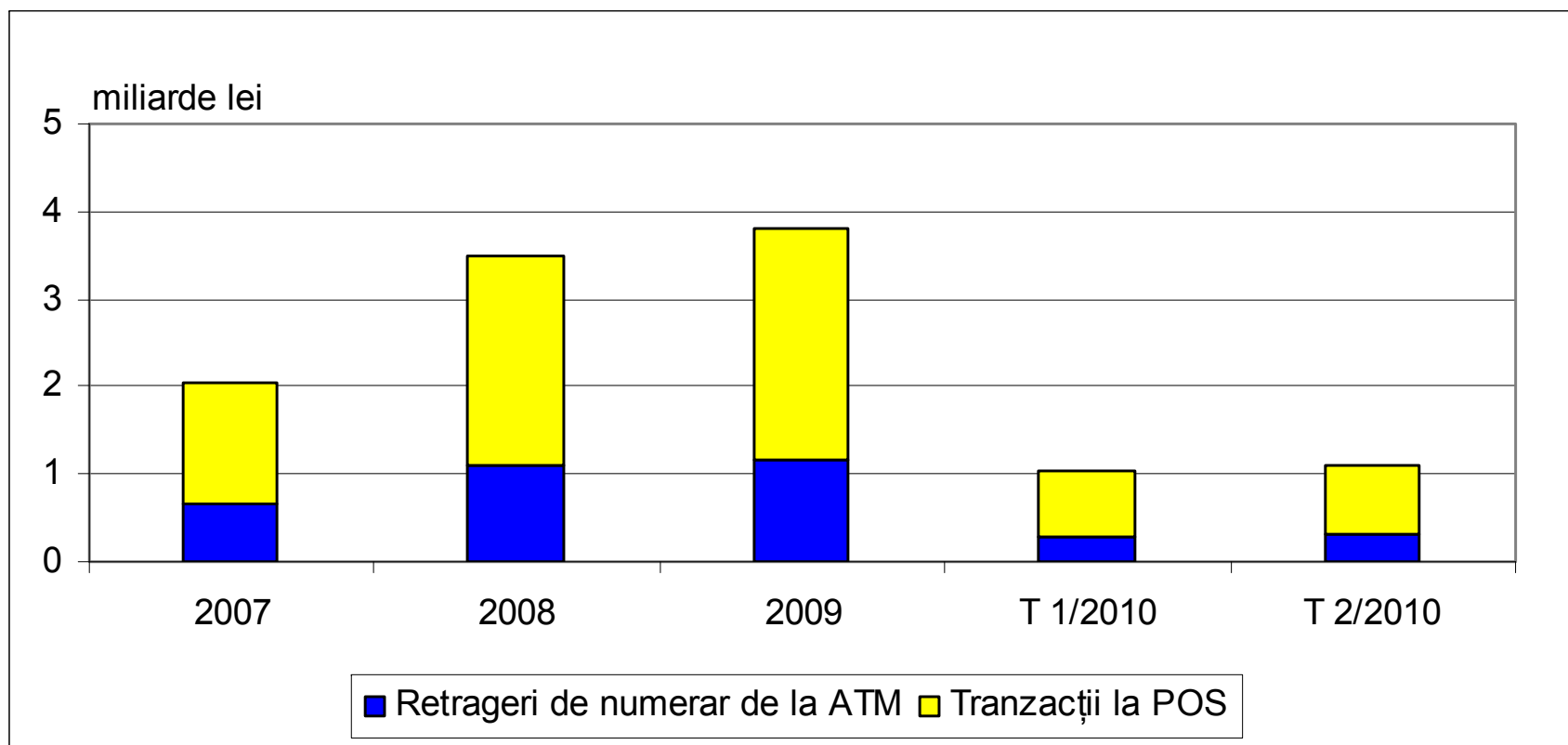
Sursa: BNR

3.6 Valoarea tranzacțiilor la terminalele din țară cu carduri emise în afara țării

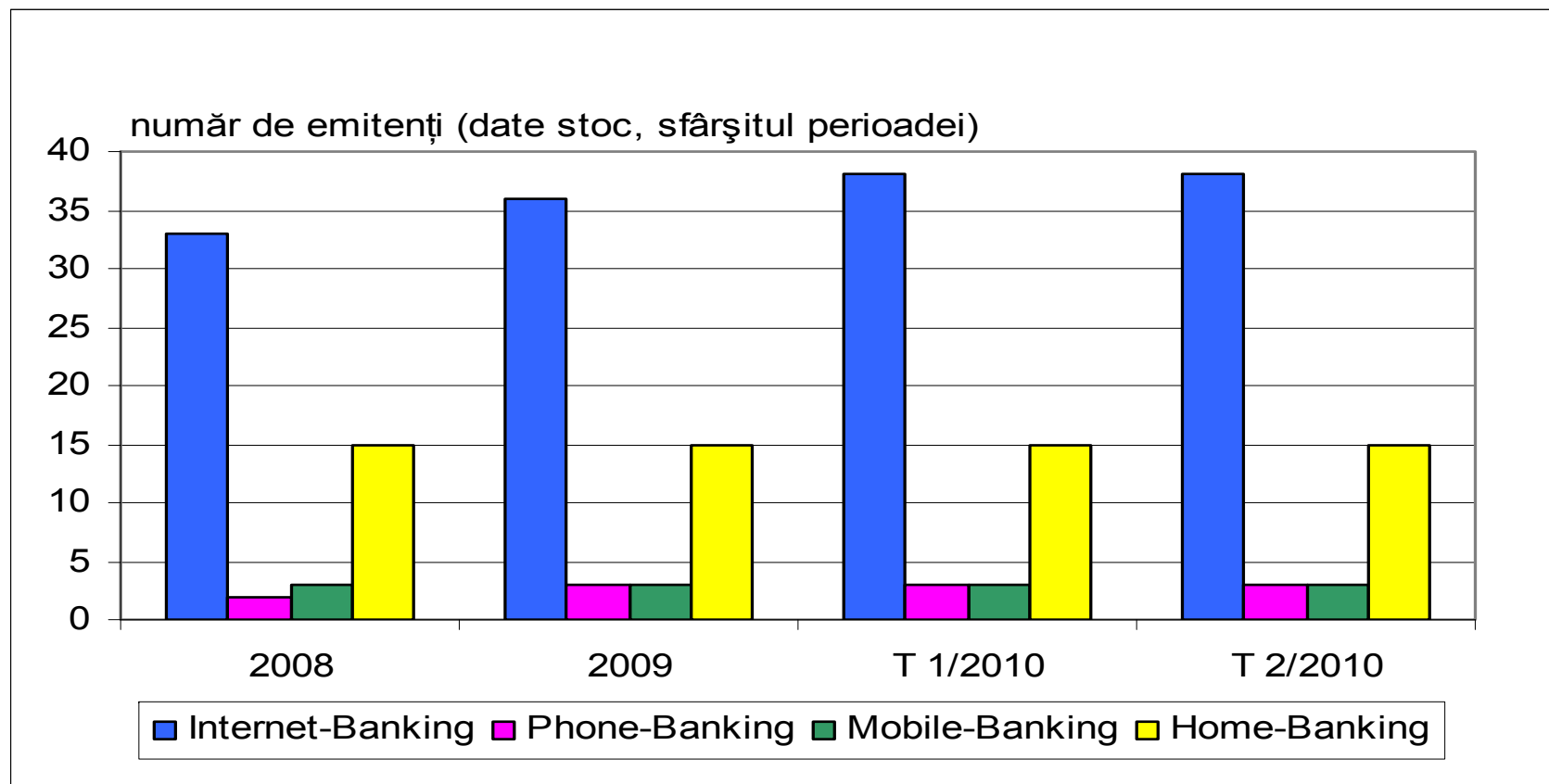
Sursa: BNR

3.7 Valoarea tranzacțiilor la terminalele din afara țării cu carduri emise în țară

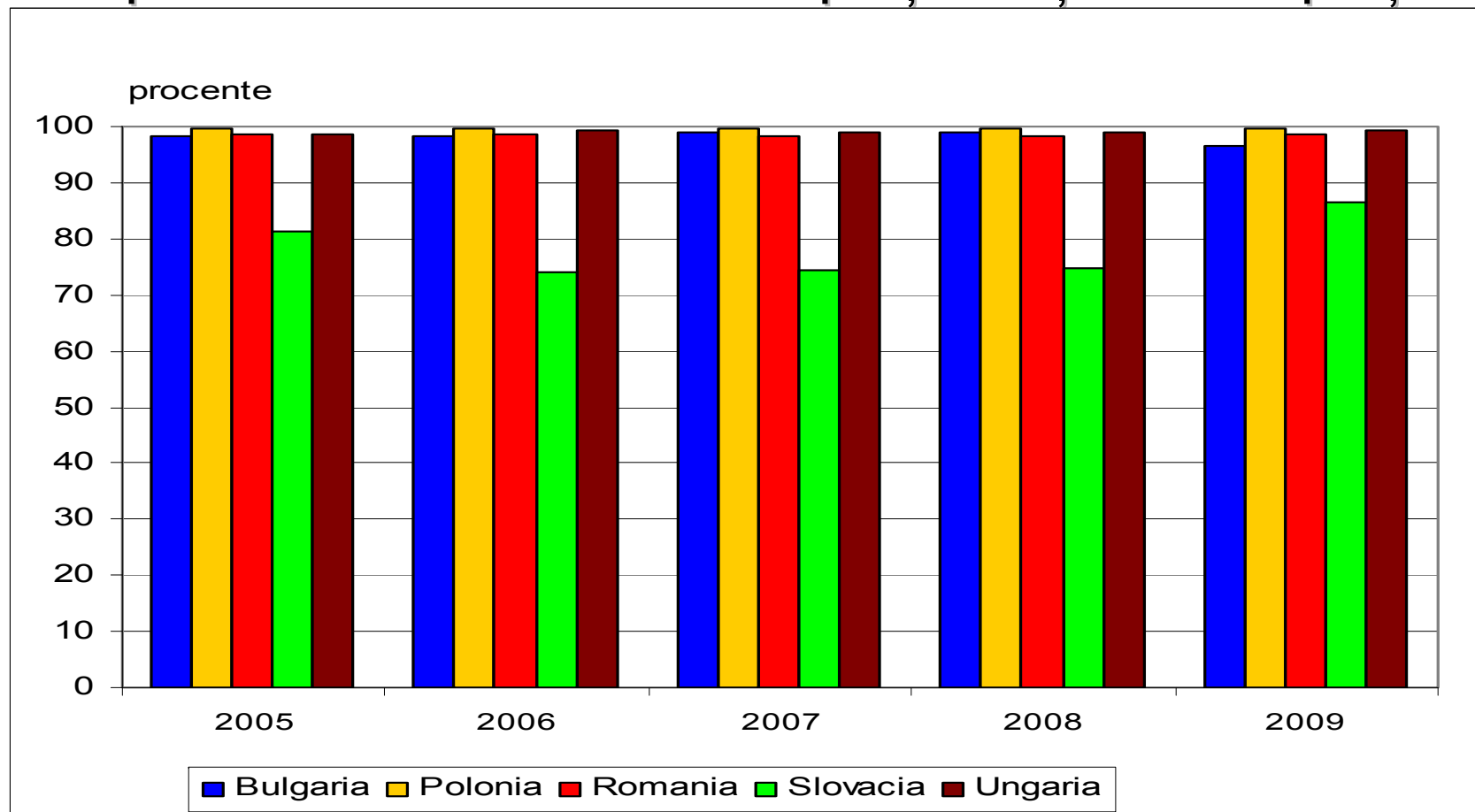
Sursa: BNR

3.8 Evoluția numărului emitenților de instrumente cu acces la distanță

Sursa: BNR

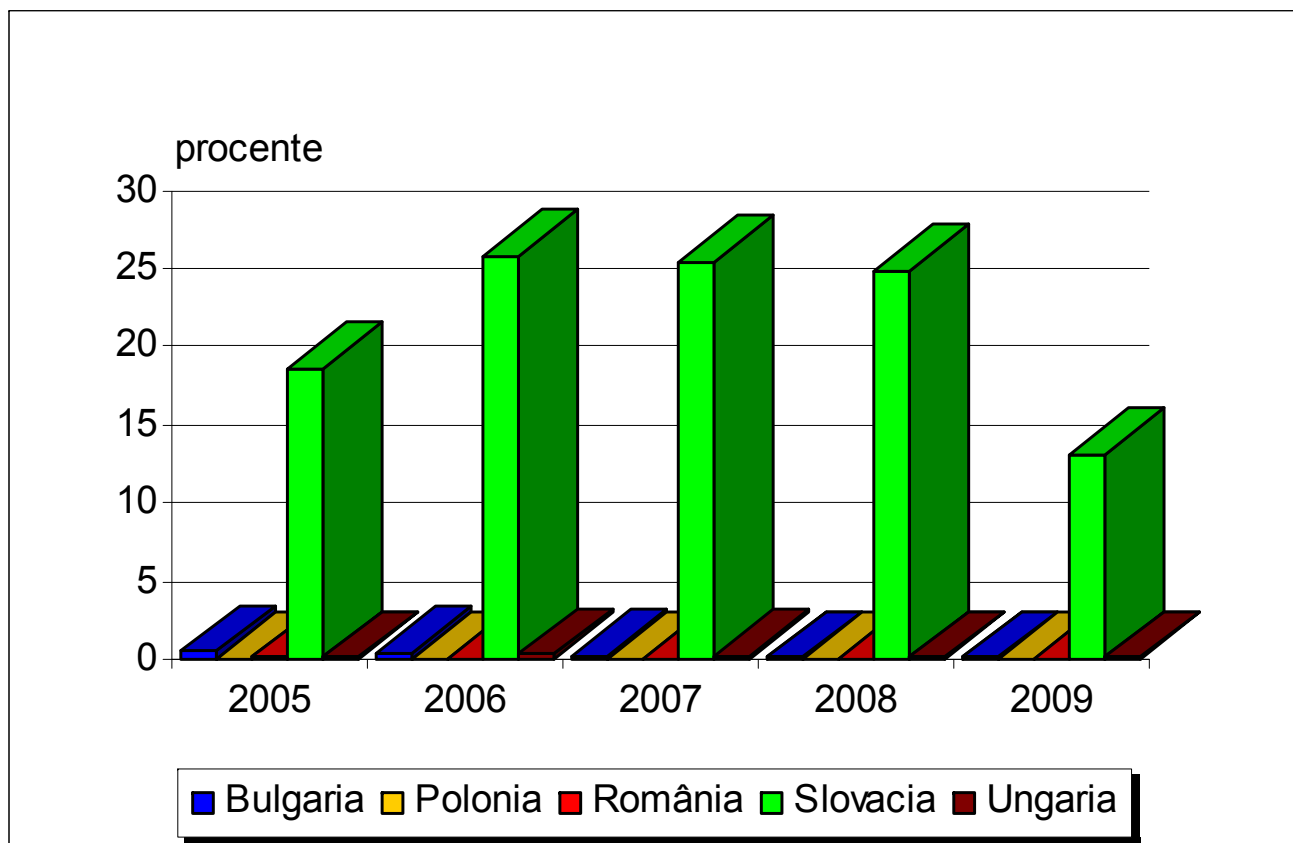
3.9 Evoluția ponderii plăților cu instrumente de plată de tip transfer credit în totalul pieței naționale a plăților

Notă: sunt incluse plățile inițiate prin operațiuni de tip transfer credit care includ și plăți efectuate prin Internet-banking, mobile-banking și home-banking

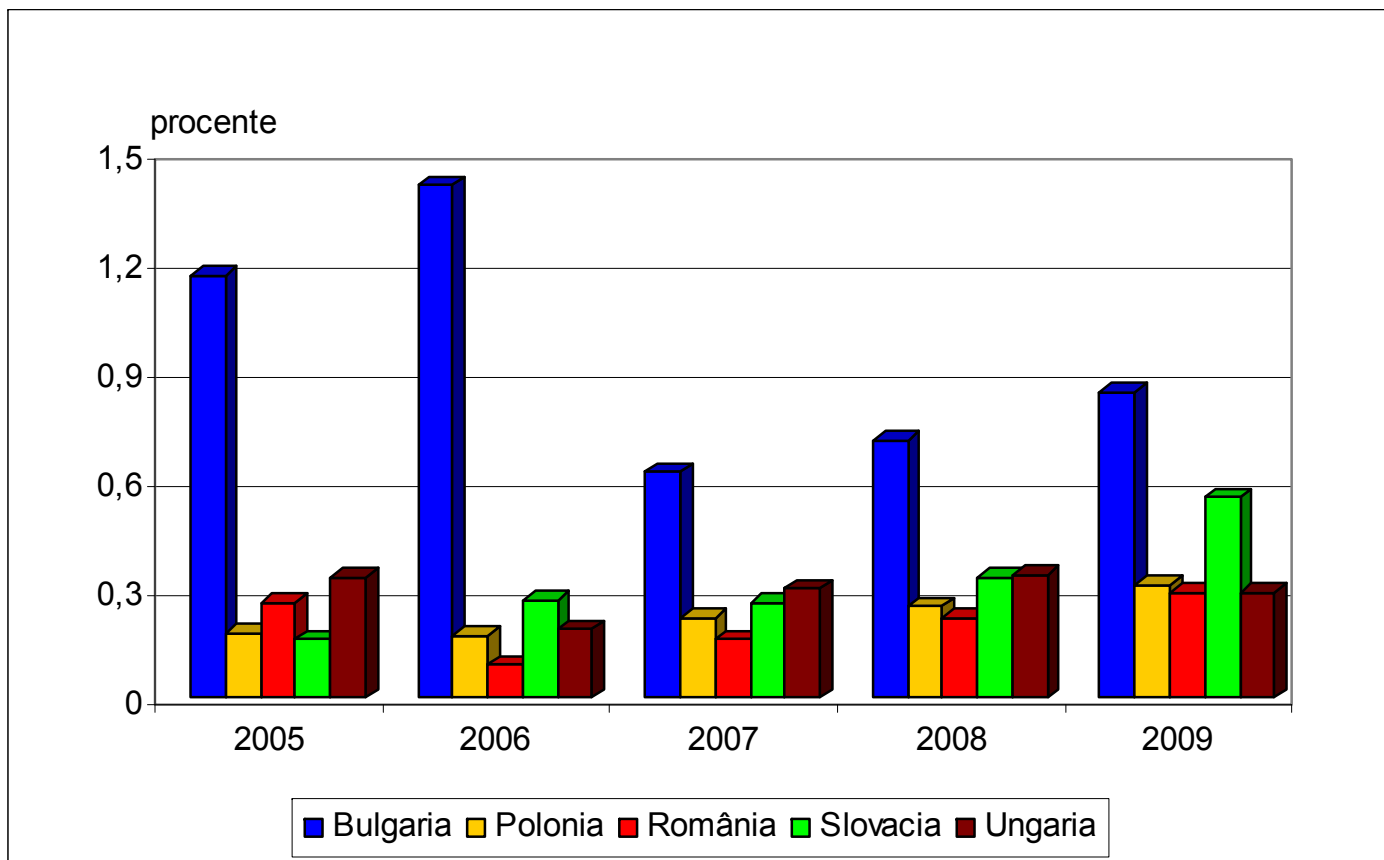
Sursa: BNR, BCE

3.10 Evoluția ponderii plăților cu instrumente de plată de tip debitare directă în totalul pieței naționale a plăților

Sursa: BNR, BCE

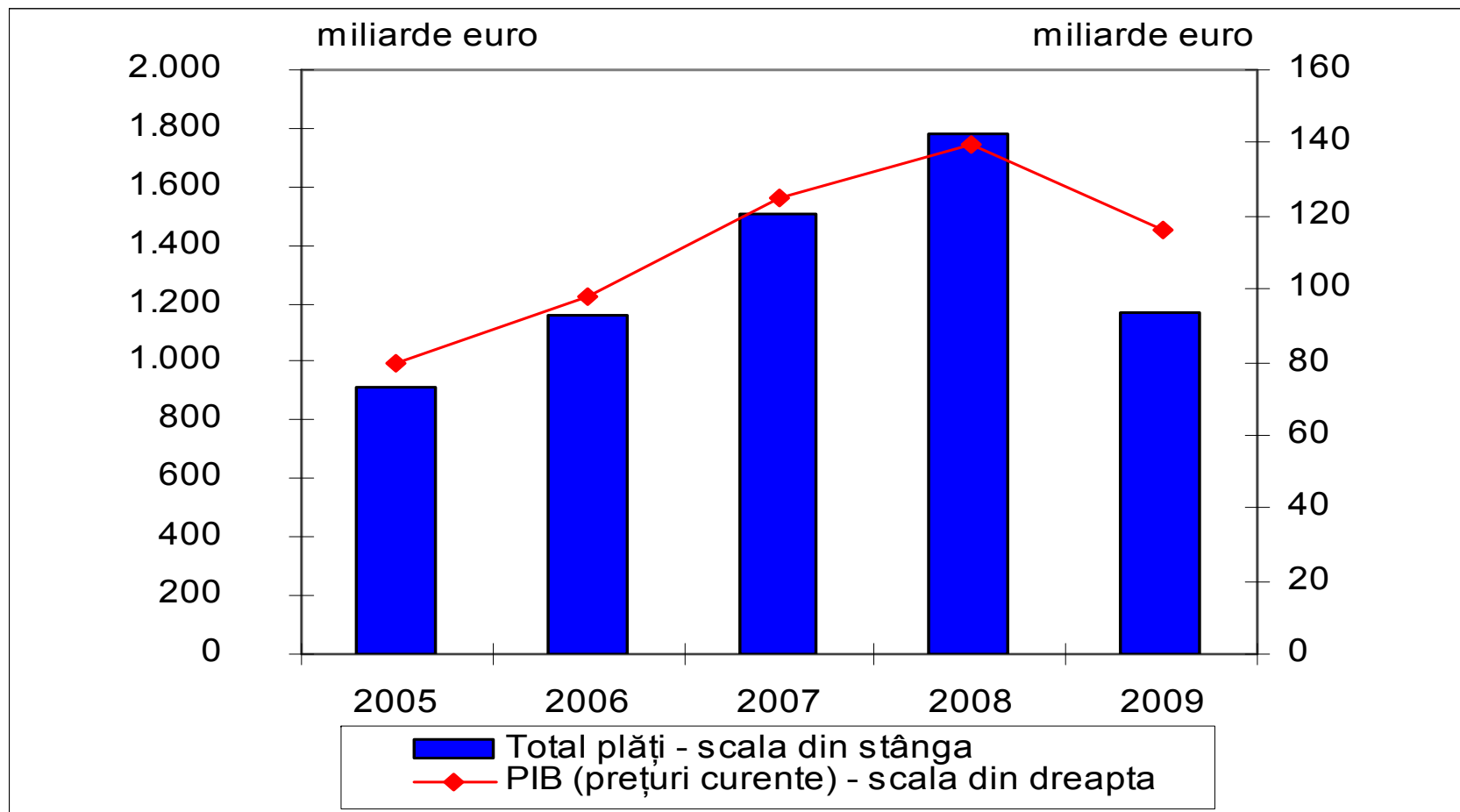
3.11 Evoluția ponderii plăților cu carduri în totalul pieței naționale a plăților

Sursa: BNR, BCE

3.12 Plățile – barometru al economiei

Evoluția produsului intern brut și a plăților în România

Sursa: BNR, BCE

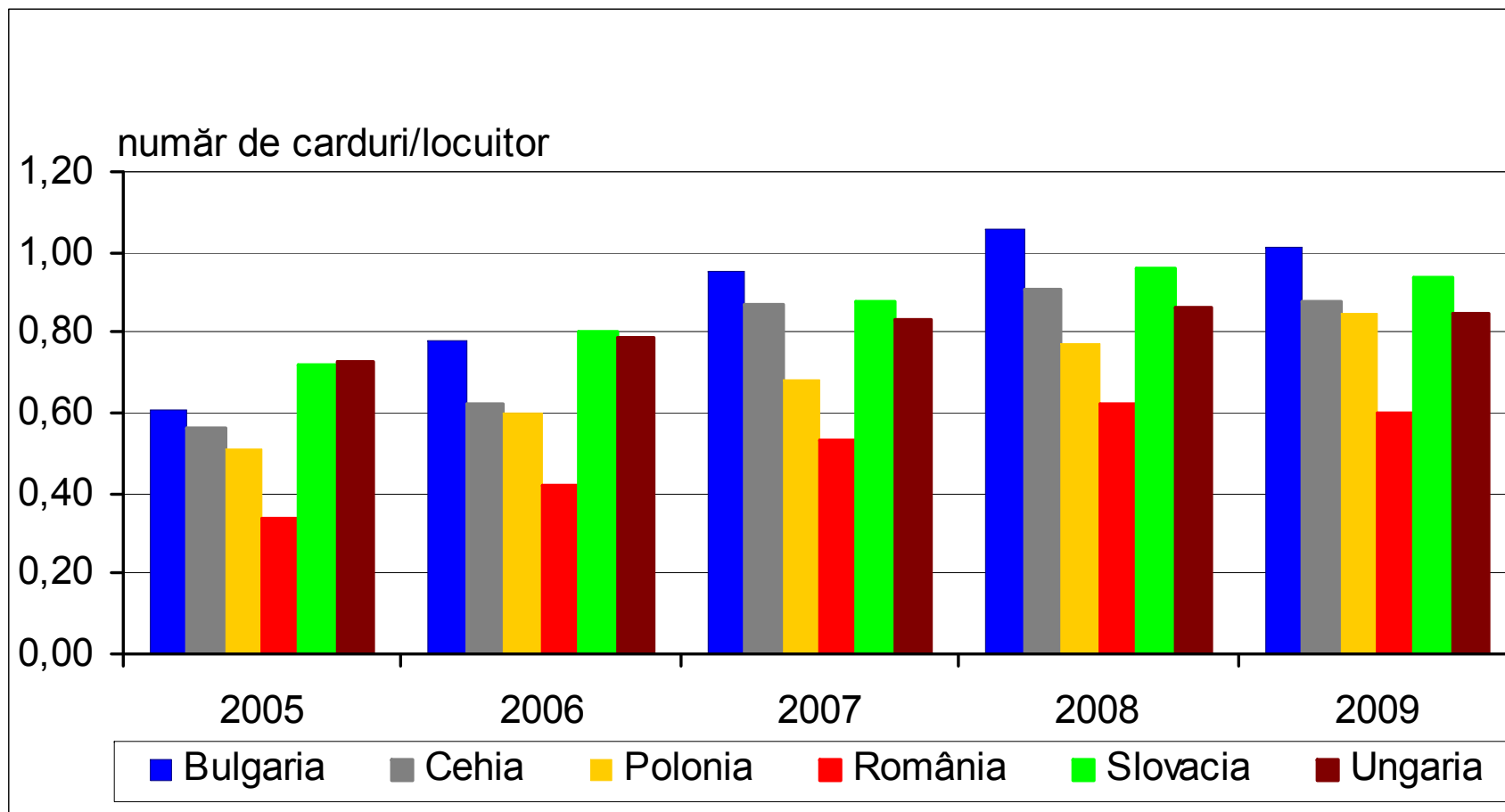
3.13 Evoluția valorii plăților, pe tipuri de instrumente, în România

(mld. euro)

	2005	2006	2007	2008	2009
Tipul instrumentului de plată					
Transfer credit	903,2	1.138,42	1.482,44	1.750,09	1.149,49
Debitare directă	1,16	0,41	0,36	1,04	0,87
Cec	8,16	15,64	23,6	24,11	11,97
Card	2,36	1,07	2,49	3,91	3,33
Alte instrumente de plată	0,33	0,67	0,49	0,61	0,22
Total	915,21	1.156,21	1.509,38	1.779,76	1.165,88

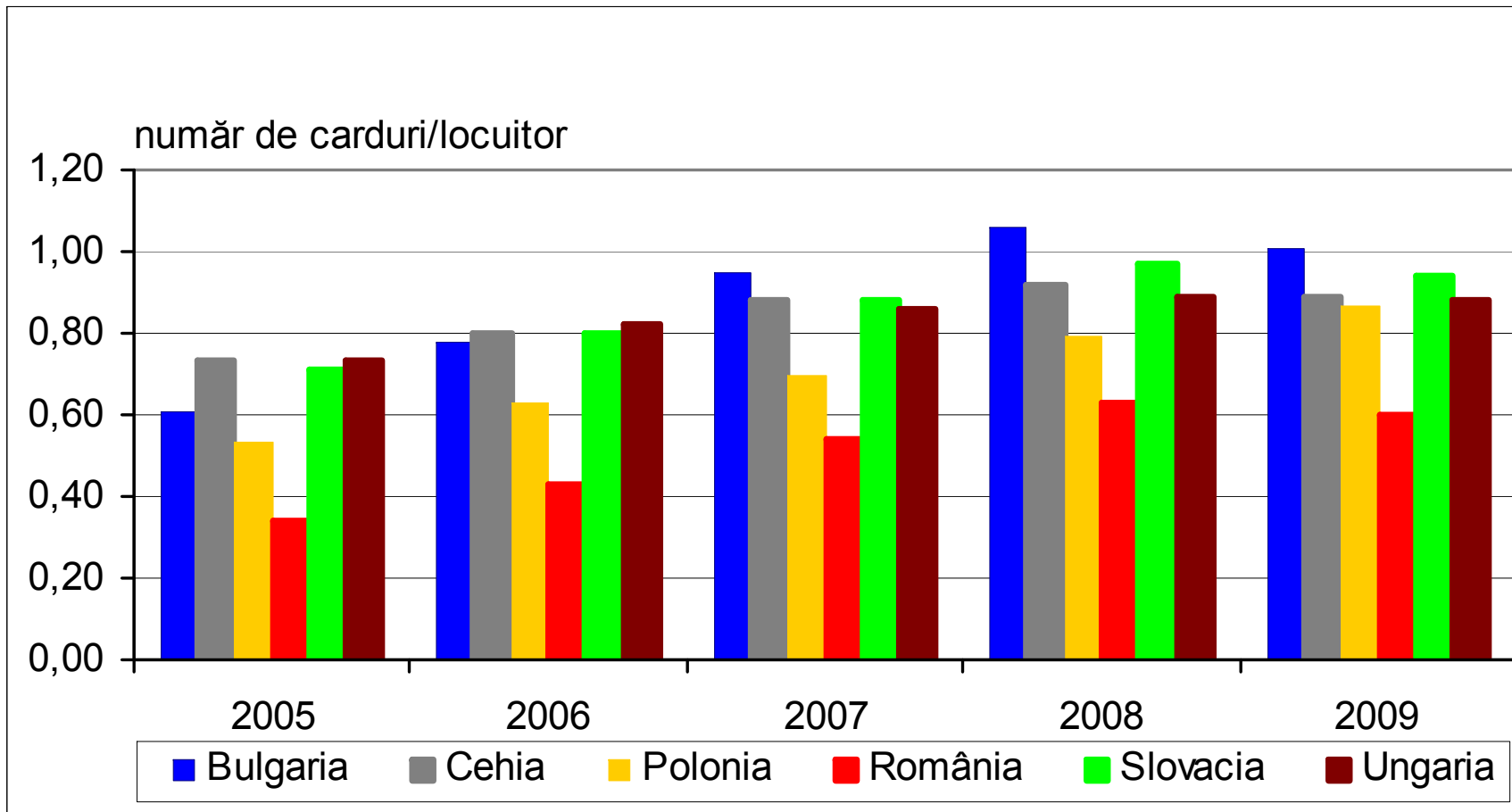
Sursa: BNR

3.14 Evoluția numărului de carduri cu funcție de numerar/locuitor

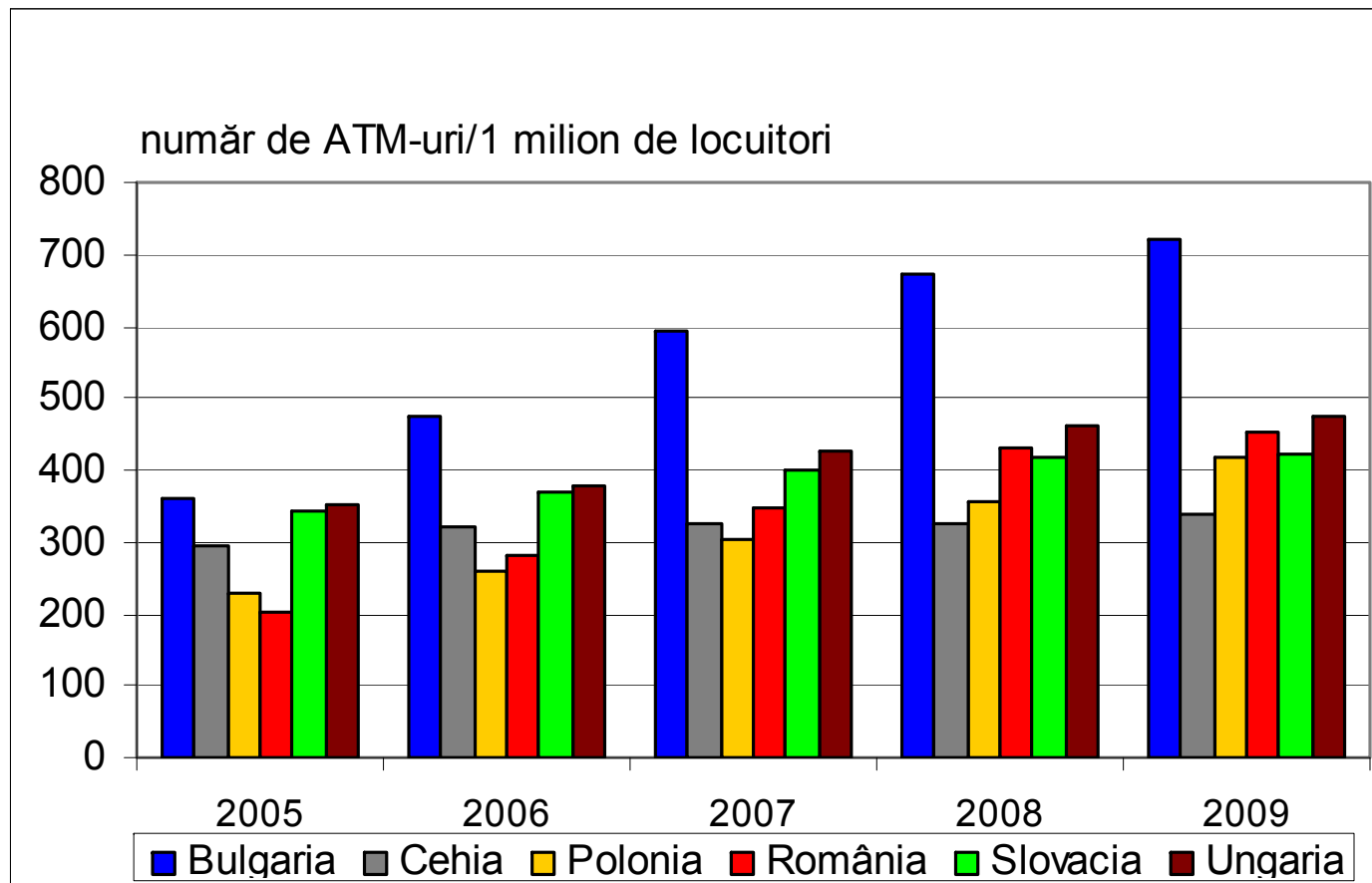
Sursa: BNR, BCE

3.15 Evoluția numărului de carduri cu funcție de plată/locuitor

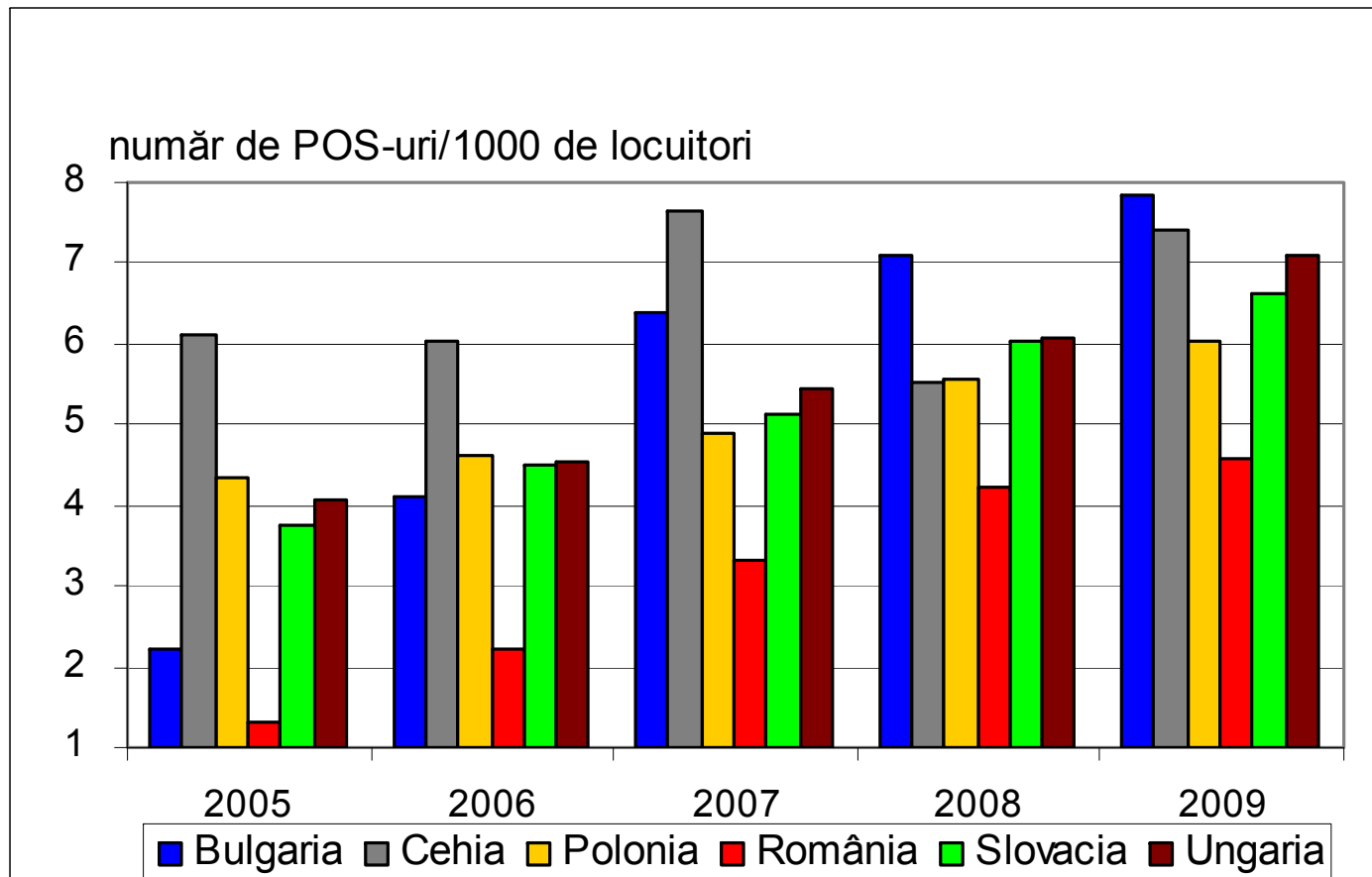
Sursa: BNR, BCE

3.16 Evoluția numărului de ATM-uri/1 mil. locuitori

Sursa: BNR, BCE

3.17 Evoluția numărului de POS-uri/1000 locuitori

Sursa: BNR, BCE

1. Monitorizarea
2. Cadrul general al pieței plăților
3. Evoluții înregistrate pe piața plăților
4. Disciplina decontărilor
5. Concluzii

4.1 Înregistrările în Centrala Incidentelor de Plată (CIP)

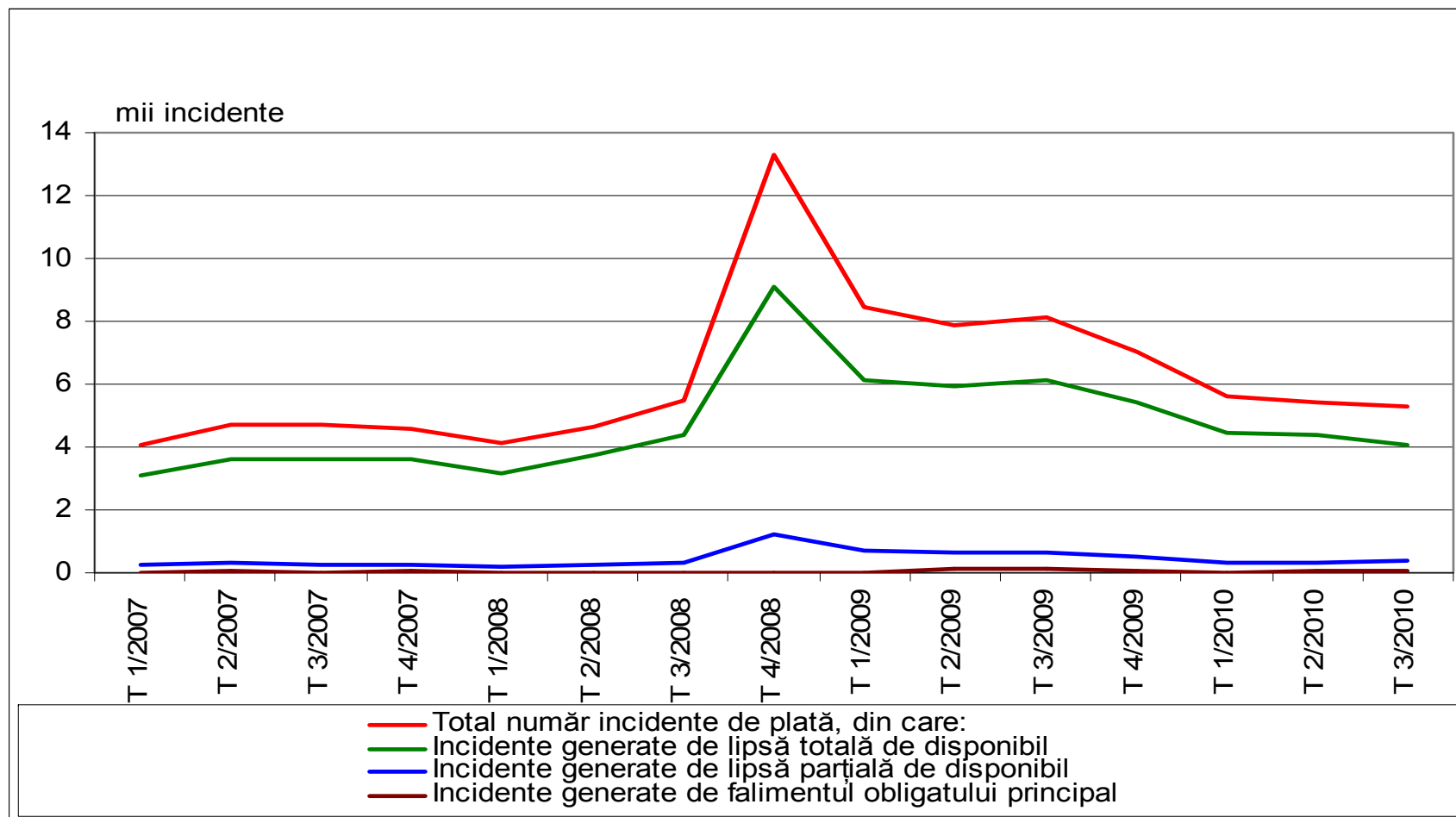
- Instrumentele de plată care creează incidente de plată se regăsesc în baza de date a CIP și în baza de date a administratorului sistemului de plăți și compensări SENT

- Existența incidentelor de plată din CIP denotă neîndeplinirea obligațiilor asumate de emitenți:
 - cecuri fără acoperire, bilete la ordin și cambii necolateralizate la scadență
 - completarea abuzivă de către beneficiari a instrumentelor de plată emise în alb
 - completarea incorectă a informațiilor solicitate în instrumente
 - prezentarea la plată după data prevăzută de lege

4.2 Incidentele de plată

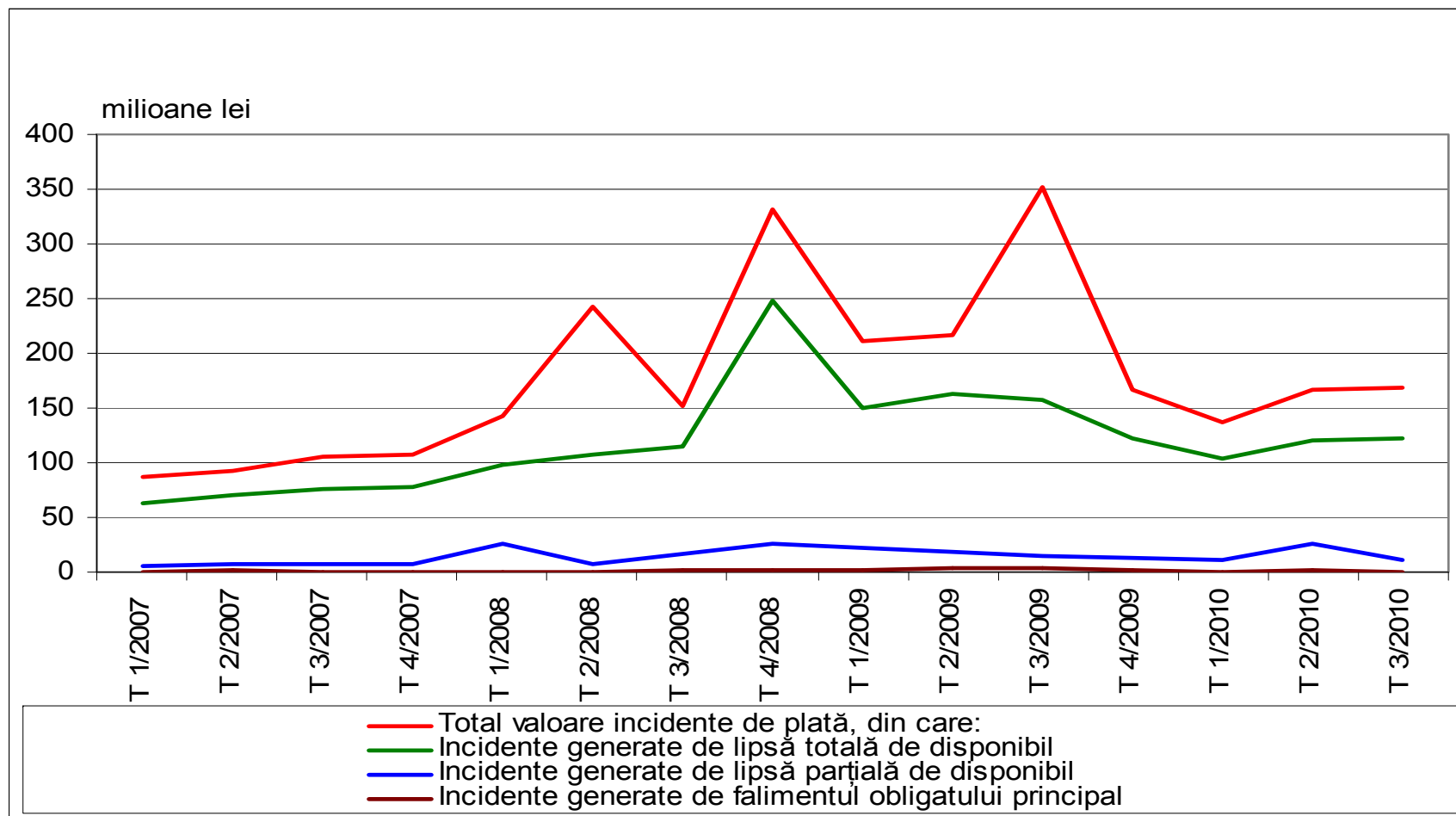
- Tipologia incidentelor de plată, înregistrate ca refuzuri tehnice de către administratorul sistemului de plăți SENT, denotă:
 - interpretarea eronată de către instituțiile de credit a imposibilității de procesare prin trunchiere a instrumentelor de debit față de existența altor cauze care au definite în mod clar justificarea refuzului la plată
 - înregistrarea eronată / abuzivă de către instituțiile de credit a unor motive de refuz a instrumentelor de debit cu scopul acoperirii încălcării de către emitenți a unor prevederi legale, ale căror consecințe se încadrează în categoria actelor și faptelor de comerț cu iz infracțional

4.3 Evoluția numărului incidentelor înregistrate la plata cu cecuri

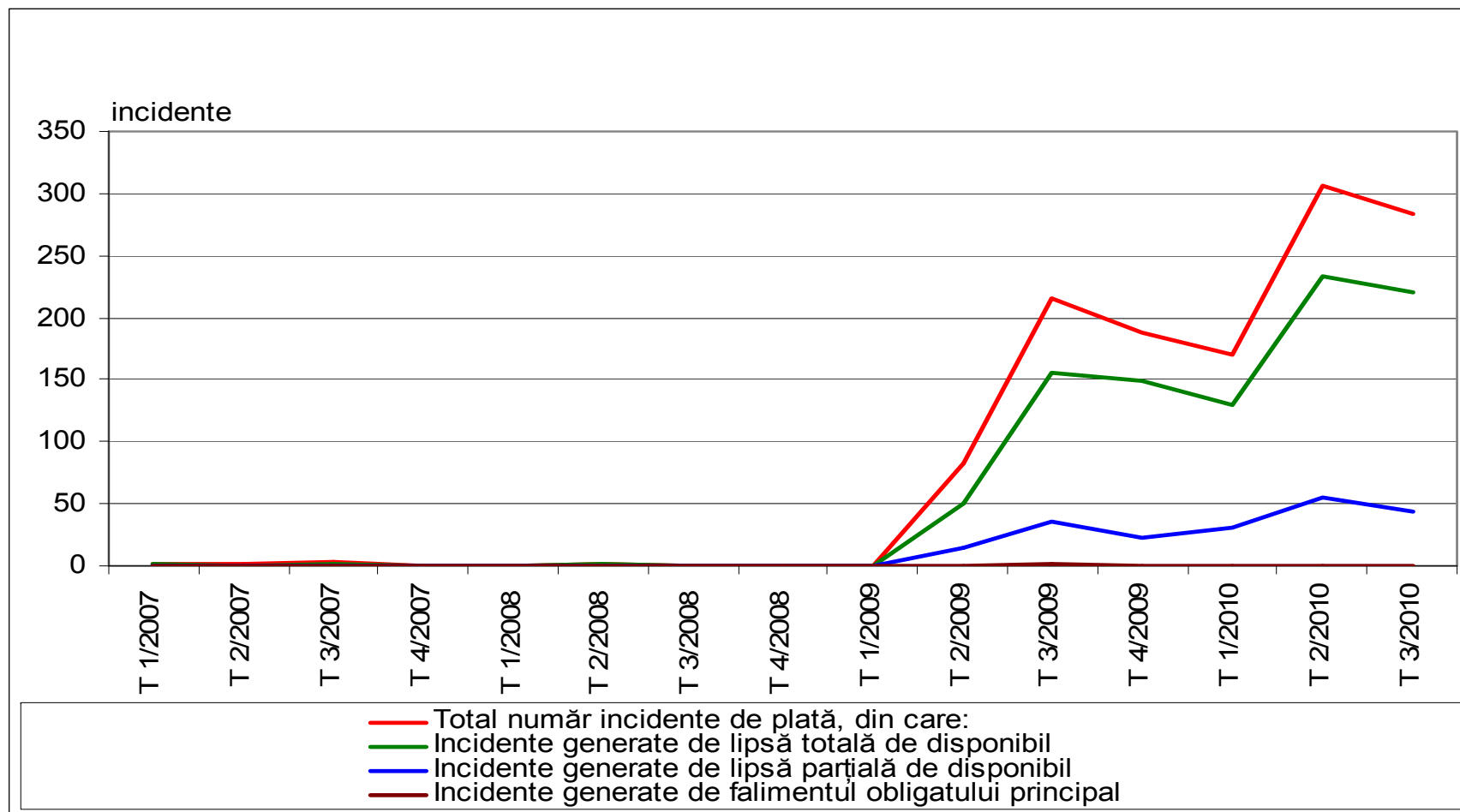
Sursa: BNR

4.4 Evoluția valorii incidentelor înregistrate la plata cu cecuri

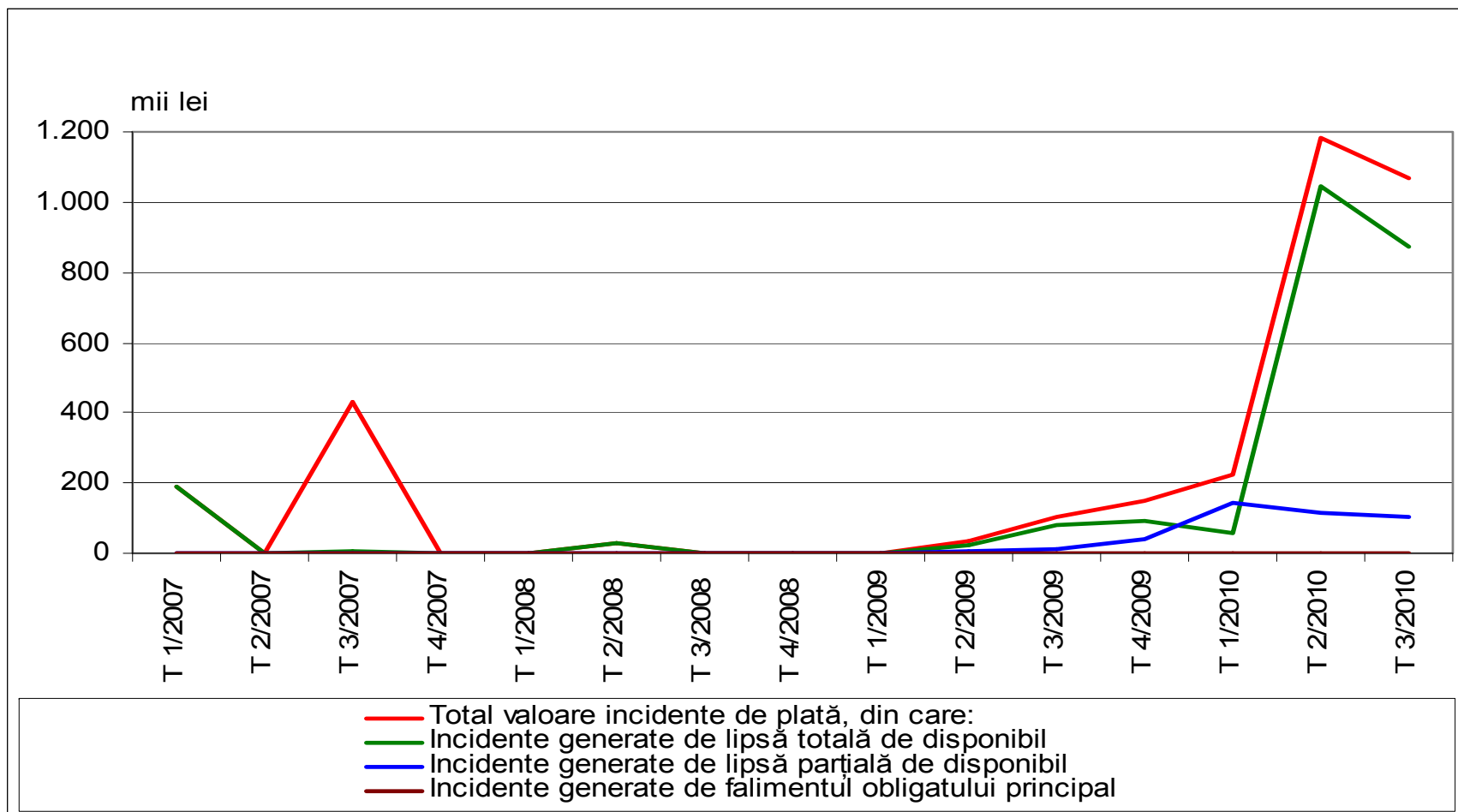
Sursa: BNR

4.5 Evoluția numărului incidentelor înregistrate la plata cu cambii

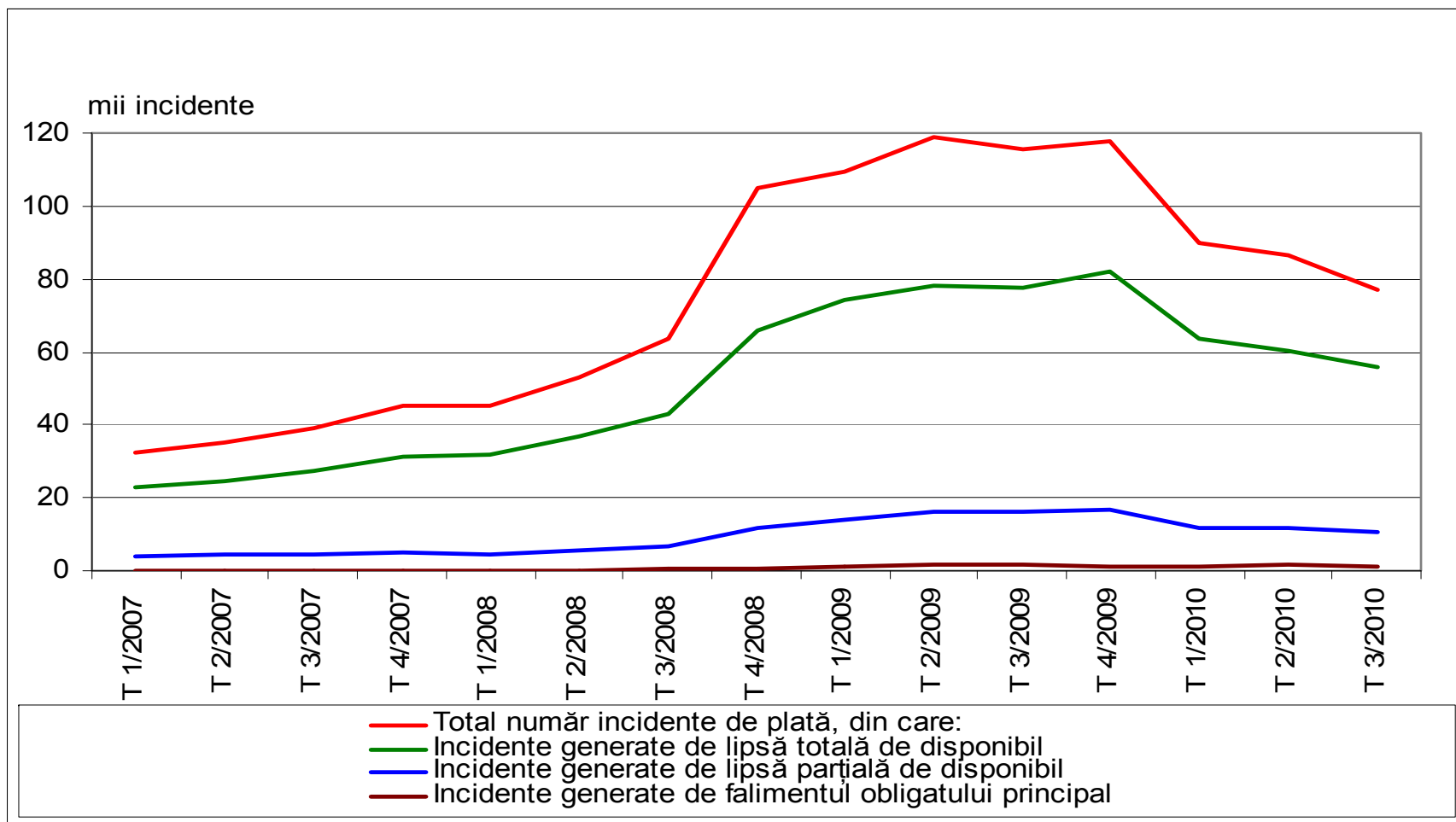
Sursa: BNR

4.6 Evoluția valorii incidentelor înregistrate la plata cu cambii

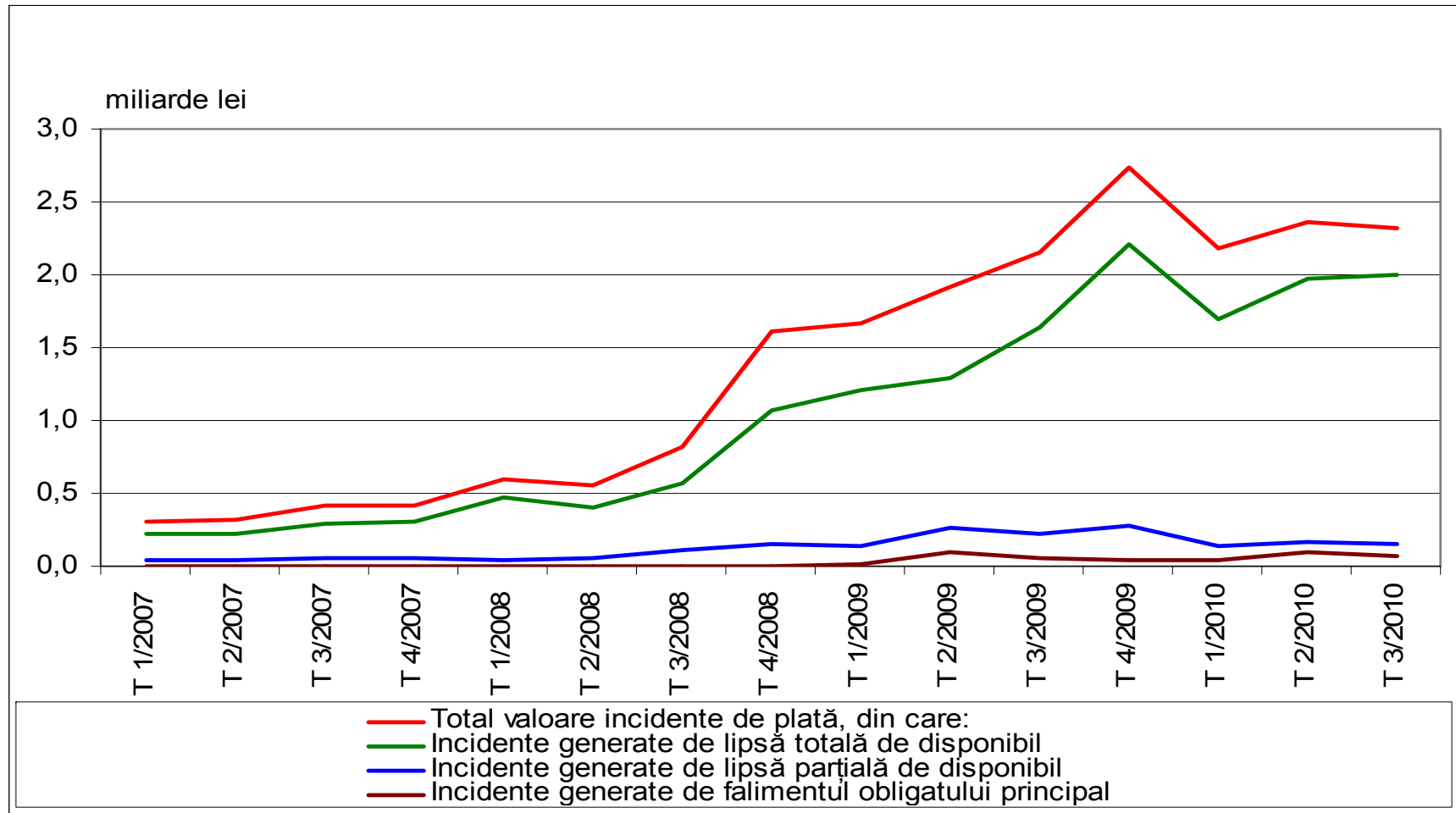
Sursa: BNR

4.7 Evoluția numărului incidentelor înregistrate la plata cu bilete la ordin

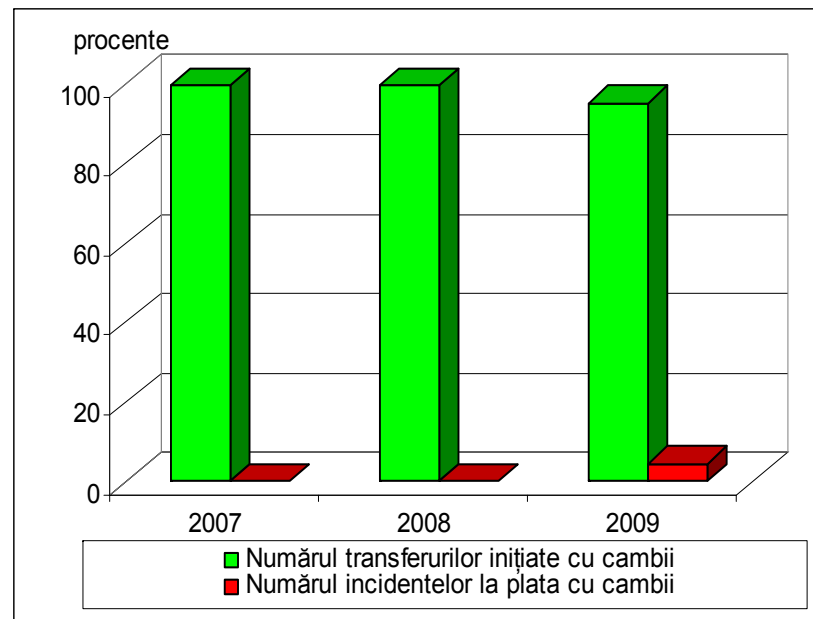
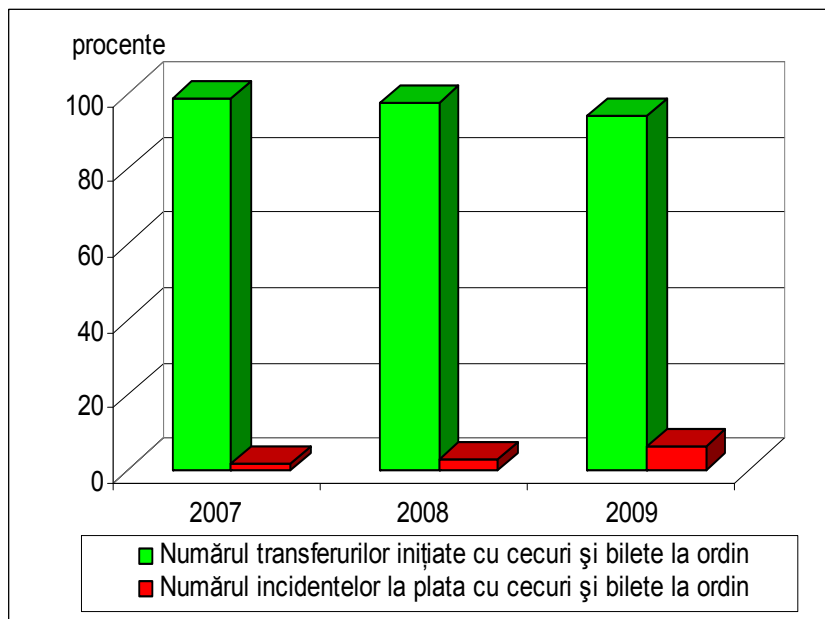
Sursa: BNR

4.8 Evoluția valorii incidentelor înregistrate la plata cu bilete la ordin

Sursa: BNR

4.9 Evoluția numărului incidentelor înregistrate cu instrumente de plată de debit

Sursa: BNR

1. Monitorizarea
2. Cadrul general al pieței plăților
3. Evoluții înregistrate pe piața plăților
4. Disciplina decontărilor
5. Concluzii

5. Concluzii

- Monitorizarea sistemelor de plăți, în vederea funcționării sigure și eficiente a acestora, reprezintă o atribuție esențială a Băncii Naționale a României, din perspectiva asigurării și menținerii stabilității financiare
- Piața națională a plăților, sub aspectul evoluției componentelor sale, este o piață dinamică
- Din punct de vedere al utilizării instrumentelor de plată de tipul cardurilor, România se află încă în urma țărilor din regiune
- Volumul incidentelor de plată cu instrumente de debit este marcată de evoluția economiei naționale

Cash – Quo vadis ?

- Numerarul în circulație nu va putea fi substituit pe deplin de alte mijloace de plată, dată fiind caracteristica esențială a acestuia - păstrarea anonimatului celui care îl utilizează (Drehmann, Goodhart și Krueger, 2002)

Vă mulțumesc pentru atenție !

Ruxandra Avram

Șef Serviciu

Serviciul Monitorizare sisteme de plăți și sisteme de decontare

Direcția Stabilitate Financiară